

ТАЪЛИМ СОҲАСИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7504040>

ELSEVIER

Received: 03-01-2023
Accepted: 04-01-2023
Published: 22-01-2023

Акаева Марапат Абдухаликовна

Наманган давлат университети доценти

Abstract: Ушбу мақолада янги Ўзбекистоннинг учинчи ренессансга ўтиш жараёнида таълим соҳасидаги ислохотларни босқичма босқич амалга ошириши масаласи ёритилган

Keywords: Мамлакат, жамият, тенденция, аҳоли, демография, қатлам, ёшлар, глобал технологик жараён, ислохот, урбанизацияни, башарият тафаккур, халқ, сиёсий дунёқараш, онг, маданияти, умумхалқ манфаати, таълим, ренессанс,

About: FARS Publishers has been established with the aim of spreading quality scientific information to the research community throughout the universe. Open Access process eliminates the barriers associated with the older publication models, thus matching up with the rapidity of the twenty-first century.

Бугунги кунда олийгохларнинг таълим бериш фаолияти янада такомиллаштирилиб, халқимизнинг асрлар давомида шаклланган илм сари интилиш фазилати яна бир бор намоён бўлмоқда. Ёшларимиз соғлом ҳамда гўзал турмуш кечириш, эгаллаган касби бўйича доимий иш ўрнига эга бўлиш, масъулиятни ўз зиммасига олиш, инсоний кадр-қимматини камситишга йўл қўймастик, қисқача айтганда, комилликка эришиш учун ҳаракат қиляпти ва бу жараёнда таълим олишни энг асосий шарт сифатида кўрмоқда.

Илм олиш кишилиқ жамияти тараққиётининг асоси ҳисобланади. Инсон илм билан жамиятни ва жамият бағридаги турли сиёсий институтларни шакллантирди, токи бу барчаси инсоният тараққиёти учун хизмат қилмоқда. Инсоният амал қилувчи суннат қоидаларида ҳам “бешиқдан қабргача илм ол”, ақидасига амал қилинган. Шарқ ренессанси даври комусий олимлари барчаси илмнинг турли соҳаларини эгаллашган. Шарқ алломалари: Абу Райхон Беруний, Абу Наср Форобий, Ал Хоразмий, Бурхониддин Марғилоний, Абу Бакр Қосоний каби юзлаб донишмандларимиз турли мамлакатларда илм йўлида изланишлар олиб боришган. Уларнинг илм олиш йўлидаги, шоғирдларига илм ўргатиш йўлидаги захматлари бизга мерос бўлиб қолган.

Мамлакатимизда ўйғониш даври мутафаккирлари таълим соҳасидаги донишмандликлари билан “Уламолар молиги” даражаларига эришиб

келганлар. Улар таълим беришда бошқа давлатлар учун намуна бўла олганлар¹³.

Мамлакатимизда жамиятнинг ривожланиш тенденциялари, аҳолининг демографик ўсиши, салмоқли қатлам бўлган ёшларнинг интилиши, глобал технологик жараёнлари кечмоқда. Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида амалга оширилаётган ислохотлар, биринчи навбатда, демографик жараёнлар ва урбанизацияни, башарият тафаккури ҳамда халқимизнинг ўсаётган сиёсий дунёкараши, онги ва маданияти, умумхалқ манфаати чуқур ўйланган ҳолда амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев, - «Нажот – таълимда, нажот – тарбияда, нажот – билимда. Чунки, барча эзгу мақсадларга билим ва тарбия туфайли эришилади¹⁴» - деб таъкидлаганидек, биз таълимга алоҳида эътибор қаратишимиз керак. Хозирги замонавий тенденцияларни қўллаган ҳолда таълим соҳасини тубдан такомиллаштиришимиз керак. Янги Ўзбекистон ҳаётининг барча соҳалари чуқур ислохотлар майдонига айланган. Мамлакатимиз ва халқимиз ҳаётида кейинги беш-олти йил ҳеч ўйлаб кўрилмаган, ҳаёлга келтирилмаган янгиликларга бой бўлди. Айнан шу даврда мамлакатимиз иқтисодиётида, маданияти ва маънавиятида, ижтимоий-сиёсий ҳаётида, турмуш тарзида, дунёкарашию, тафаккурида демократик ўзгаришлар юз берди. Умуман ҳамма соҳада катта юксалиш, ривожланиш ва ижобий ўзгаришлар даври бўлди. Бу даврда демократик кадриятлар, фуқароларнинг демократик-ҳуқуқий эркинликлари қарор топиб, матбуот ва сўз эркинлигига йўл очиб берилди. Жамиятга демократик ҳуқуқий ва матбуот эркинлигини бериш ҳар қандай давлат раҳбаридан катта матонат ва жасорат талаб этади.

Таълим соҳасида амалга оширилаётган ислохотларнинг асосий қисмини, албатта, олий таълим тизимидаги ислохотлар ташкил этади.

Ўзбекистон Республикасида олий таълимни тизимли ислоҳ қилишнинг устувор йўналишларини белгилаш, мустақил фикрлайдиган юқори малакали кадрлар тайёрлаш жараёнини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш, олий таълимни модернизация қилиш, илғор таълим технологияларига асосланган ҳолда ижтимоий соҳа ва иқтисодиёт тармоқларини ривожлантириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги ПФ-5847-сон Фармони билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш Концепцияси мазкур соҳадаги янги ислохотлар учун дебоча вазифасини бажариб бермоқда.

¹³ Chuboyeva Ozodaxon . Абу Бакр Косоний и его трудов в педогогике. Научный журнал. Учёный XXI ВЕКА.2020 год ISSN 2410-3586 .85-89 .

¹⁴ Мирзиёев Ш. Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатнома.Тошкент., 2022 йил 20 декабрь

Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш Концепцияси таълимдаги янги ислохотлар учун дебоча вазифасини бажариб беради.

Ушбу хужжатга интеллектуал тараққиётни жадаллаштириш, рақобатбардош кадрлар тайёрлаш, илмий ва инновацион фаолиятни самарали ташкил этиш ҳамда халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш мақсадида фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграциясини ривожлантириш сингари вазифалар асос қилиб олинди. Концепция мазмуни мамлакатимиз олий таълим тизимини ислох қилишнинг устувор йўналишларини акс эттиради.

Бугунги кунда таълим соҳасини тубдан такомиллаштириш давр талабига айланган. Ушбу талабдан келиб чиққан ҳолда, таълим соҳасидаги муносабатларни тартибга солувчи қонунлар қабул қилинмоқда. Жумладан, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”¹⁵ги қонуни 2020 йил 23 сентябрь куни қабул қилинган бўлиб, унинг мақсади таълим соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

Мазкур Қонунга асосан таълим соҳасидаги асосий принциплар, таълим тизими, турлари ва шакллари аниқ белгилаб қўйилди, унда белгиланган масофавий таълим ҳақидаги қоидалар ўқув режалари ва ўқув дастурларига мувофиқ таълим олувчилар томонидан зарур билим, малака ва кўникмаларни ахборот-коммуникация технологияларидан ҳамда Интернет жаҳон ахборот тармоғидан фойдаланган ҳолда масофадан туриб олишга қаратилган.

Шунингдек, Қонунга кўра, давлат олий таълим, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва уларнинг филиаллари, шунингдек давлат иштирокидаги олий, ўрта махсус, профессионал таълим ташкилотлари ва уларнинг филиаллари Президент ёки Ҳукумат қарорлари билан ташкил этиладиган бўлди. Нодавлат таълим муассасаларини ташкил этиш уларнинг таъсисчилари томонидан амалга оширилиши белгиланди.

Олий ўқув юртларида қамров даражасини кенгайтириш ҳамда таълим сифатини ошириш, рақамли технологиялар ва таълим платформаларини жорий этиш, ёшларни илмий фаолиятга жалб қилиш, инновацион тузилмаларни шакллантириш, илмий тадқиқотлар натижаларини тижоратлаштириш, халқаро эътирофга эришиш ҳамда бошқа кўплаб аниқ йўналишлар белгилаб берилган.

Буларнинг барчаси таълим жараёнини янги сифат босқичига олиб чиқиш учун хизмат қилади

¹⁵ Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020-y., 03/20/637/1313-son

Амалга оширилган ислохотлар нафақат мамлакатимизда катта ижобий ўзгаришларга олиб келди, ҳатто халқаро майдонда ҳам мамлакатимиз обрў-эътиборини янги босқичга олиб чиқди.

таълимдаги камчиликларни танқидий таҳлил қилиб, уни бартараф этиш йўлларини кўрсатиб берди. Таълим тизимини ривожлантириш, педагогларнинг малакаси ва жамиятдаги нуфузини ошириш, ёш авлод маънавиятини юксалтириш, маънавий- маърифий муҳитни замон талабига мослаш, ўқитувчи касбининг, нуфузини ошириш, янги давр педагогларини тарбиялаш масалаларини кун тартибига қўймоқдалар.

Бу ўринли бўлиб таълим тўғрисидаги янги тахрирдаги қонунимиз ва бошқа ҳужжатларда ўзаро номувофиқликлар мавжуд.

Айниқса, магистратура босқичидаги таълимни қонунда камида бир йил деб белгиланган. Хозирда бир йиллик ва икки йиллик магистратуралар мавжуд. Фақат уларга изоҳ бериш мақсадга мувофиқ. Қайси бири амалий фаолият учун ва қайси бири илмий фаолият учун шакллантирилганлигини белгилаш зарур.

Айна шу кунларда янги ислохотлар кутилмоқда. Таълим янги босқичга кўтарилади. Бу мамлакатимизни жаҳон миқёсидаги ўрнини белгилайди

ФОЙДАЛАНГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Т., Ўзбекистон. 2020 йил.
2. Мирзиёев Ш. Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатнома. Тошкент., 2022 йил 20 декабрь
3. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020-y., 03/20/637/1313-son
4. Chuboyeva Ozodaxon . Абу Бакр Косоний и его трудов в педогогике. Научный журнал. Учёный XXI ВЕКА.2020 год ISSN 2410-3586 .85-89
5. Chuboyeva Ozodaxon. The importance of "Kazilik adabi" in Abu Bakr Kasani's work " Badoi-us-sanoe" International Scientific Journal ISJ Theoretical& Applied Science Philodelphia, USA issue 01, volume 81 published January 30, 2020